

Undersökning om covid-19-pandemin

ENKÄTUNDERSÖKNING BLAND PERSONAL I SKOLVÄSENDET OM
COVID-19-PANDEMINS PÅVERKAN, JANUARI-FEBRUARI 2021

Dokumentdatum: 2021-03-09
Diarienummer: 5.1.3-2020:2030

Sammanfattande iakttagelser.....	2
1 Inledning.....	4
2 Undersökningens resultat.....	6
Påverkan av pandemin på olika områden.....	6
Garanterad undervisningstid samt vistelsetid	7
Utveckling och lärande.....	8
Trygghet och studiero	10
Elever i behov av stöd.....	11
Elevehälsans möjligheter att fullgöra sitt uppdrag	12
Bedömning och betygssättning	14
Dialog med vårdnadshavare och föräldrar	15
Praktiska inslag och yrkesutbildning	16
Förutsättningar för personalen	19
Minska smittspridning.....	21
Fjärr- och distansundervisning.....	23
Bilaga 1 Undersökningens genomförande	25
Information om respondenterna	26

Sammanfattande iakttagelser

Med anledning av den pågående covid-19-pandemin har Skolverket genomfört en enkätundersökning riktad till personal inom skolväsendet om deras uppfattningar om pandemins påverkan under vårterminen 2021, samt syn på hur denna påverkan kan hanteras. Skolverket vill här rikta ett tack till dem som delat med sig av sina bedömningar och erfarenheter. Dessa svar används som ett underlag för myndighetens fortsatta arbete med att följa upp pandemins effekter, liksom med att utforma och erbjuda stöd. Denna rapport utgör en övergripande sammanställning av de svar som inkom.

Enkätundersökningen publicerades som ett öppet frågeformulär på Skolverkets webbplats. Detta innebär att de som svarade själva tog initiativ till att besvara enkäten. Resultatet representerar därför endast de som har besvarat enkäten och kan inte generaliseras till all personal i skolväsendet. Studien ger dock indikationer på vilka utmaningar i relation till pandemin som personal i skolväsendet ser som störst framöver, och vilka prioriteringar och åtgärder som upplevs som viktiga. I korthet visar de samlade svaren på enkätundersökningen följande:

- De områden som de svarande samlat bedömde störst påverkan inom var möjligheterna för eleverna att genomföra **prao** respektive **apl** samt förutsättningarna för att personalen själva ska få en **god arbetsmiljö** och för att **genomföra sina arbetsuppgifter**. Många uttrycker att påverkan på undervisningen och arbetet i övrigt under våren kommer att avgöras av hur smittspridningen, och de åtgärder som vidtas för att möta den, kommer att utvecklas.
- **Stress och oro bland personalen** över smittspridningen och pandemins utveckling, och hur man ska klara av att möta den, är något som återkommande anges påverka arbetsmiljön. Att hinna med det man förväntas eller vill ses av många som svårt och påverkar den psykosociala arbetsmiljön negativt.
- De svarande bedömer generellt att den **garanterade undervisningstiden**, respektive **vistelsetiden** i förskolan, kommer gå att erbjuda, men att kvaliteten på undervisningen och i verksamheten kan bli lidande. Frånvaro och risken för en ansträngd personalsituation lyfts återkommande fram som en utmaning och som något som påverkar kvaliteten negativt.
- En majoritet av dem som besvarat enkäten bedömer att pandemin kommer att påverka **barns och elevers utveckling och lärande** i stor utsträckning. Det beskrivs här farhågor för ett utbildningstapp, särskilt för elever i de senare årskurserna i grundskolan samt i gymnasieskolan och inom vuxenutbildningen där det finns lite tid att ta igen undervisning. Många anger även en påverkan kopplat till att undervisningens kvalitet blir lidande av fjärr- eller distansundervisningen, eller av att vissa moment inte går att genomföra i denna undervisningsform.
- Merparten av de svarande såg samtidigt förutsättningarna för att bedriva **fjärr- eller distansundervisning** som ganska eller mycket goda. Det var dock tydligt att det fanns en skillnad i synen på detta utifrån åldern på de elever man undervisade. Mest positiv var de svarande i gymnasieskolan och inom den kom-

munala vuxenutbildningen, mest negativ var man i lågstadiet i grundskolan. Även inom grundsärskolan såg en klar majoritet av de som svarat på enkäten förutsättningarna som dåliga. Det kommenteras också att fjärr- eller distansundervisning passar för vissa elever, men inte för andra. Även att det blir svårare att anpassa undervisningen, och fånga upp och ge elever i behov av stöd det stöd de behöver. Det finns dock lärare i alla skolformer och stadier som bedömer att det skulle fungera väl med fjärr- eller distansundervisning för deras elever, åtminstone om vissa delar av undervisningen kan bedrivas på plats i skolan.

- Det beskrivs återkommande hur man i skolan i större utsträckning fokuserar på **kärnuppsdraget**, respektive att verksamheten i förskolan i högre grad fokuseras till att **trygga omsorgen för barnen**. Samtidigt som detta framförs som viktiga och på många sätt rimliga strategier för att möta pandemin, beskrivs den negativa påverkan detta riskerar att medföra. I förskolan kan det medföra att stödandet av barnens utveckling och lärande får stå tillbaka. I skolan att varierad undervisning anpassad efter behov samt det långsiktiga arbetet blir lidande.
- Många lyfter särskilt fram **ledarskapets ökade betydelse** när det kommer till att leda och styra arbetet i en föränderlig tid, liksom vikten av framförhållning i de beslut som fattas på olika nivåer och som påverkar förutsättningarna för undervisningen och verksamheten.
- En majoritet av de svarande angav möjligheterna att följa Folkhälsomyndighetens förslag på förebyggande åtgärder för **minskad smittspridning** i förskola och skola som ganska eller mycket dåliga. Här är det främst svårigheterna att undvika trängsel som framhålls.
- Dialogen med **vårdnadshavare och föräldrar** upplevs generellt fungera väl, med undantag för förskolan där de svarande ser en stor påverkan. Det framförs generellt att pandemin ställer nya krav på föräldrar, vad gäller tillgång till digitala verktyg och digital kompetens. Liksom på en förmåga att ta till sig information på ett annat sätt, något som kan vara särskilt svårt för nyanlända föräldrar eller föräldrar med bristande språkkunskaper. Detta är även, liksom att pandemin generellt ställer krav på ökad dialog med hemmen, återkommande kommentarer för personal i de skolformer där detta är aktuellt.

Det är tydligt att **pandemins påverkan upplevs olika**, i viss mån utifrån den svarandes yrkesroll samt i vilken skolform och var i landet de arbetar. Svaren verkar även variera utifrån vilken kapacitet och förmåga som organisation man arbetar inom upplevs ha. Beskrivningar av väl fungerande arbetssätt, rutiner och åtgärder, och inte minst en flexibilitet, för att möta och hantera de utmaningar som skolväsendet ställts inför återges. Det beskrivs en tilltro till att man kommer kunna möta dessa utmaningar. Samtidigt finns beskrivningar av betydande påfrestningar för personalen och på sina håll en upplevelse av en oförmåga för verksamheten att hitta sätt att fungera på ett sätt man rimligen kan förvänta sig.

1 Inledning

Med anledning av den pågående covid-19-pandemin har Skolverket genomfört en undersökning riktad till personal inom skolväsendet om deras uppfattningar om pandemins påverkan. En enkätundersökning genomfördes under perioden 28 januari – 3 februari 2021. Enkäten riktades till personal i samtliga skolformer i skolväsendet, från förskola till kommunal vuxenutbildning, samt i fritidshemmet. Syftet med undersökningen var att få en bred bild av vilka utmaningar, och relevanta åtgärder och prioriteringar för att hantera dessa, som personalen inom skolväsendet såg i relation till covid-19-pandemin under våren 2021.

Vid tidpunkten för enkätundersökningen var bilden av smittspridningen i landet att den var omfattande, men minskande. Det fanns regionala skillnader i smittspridningen och den var hög inom många regioner.¹ I gymnasieskolan, liksom inom den kommunala vuxenutbildningen, bedrevs undervisningen i huvudsak som fjärr- eller distansundervisning. Folkhälsomyndigheten rekommenderade i slutet av höstterminen 2020 fjärr- eller distansundervisning i gymnasieskolan generellt för att begränsa spridningen av covid-19.² I en ny rekommendation den 20 januari 2021 skulle gymnasieskolan från och med den 25 januari gradvis börja återgå till närundervisning, det vill säga undervisning på plats i skolans lokaler.³

Folkhälsomyndigheten framförde att det rådande smittläget då fortfarande var allvarligt, men att det eftersom smittspridningen var något avtagande fanns skäl att gradvis återuppta närundervisning. Detta beroende på lokalt smittläge. Vissa elevgrupper och moment var fortsatt undantagna från rekommendationen om fjärr- eller distansundervisning. Detta var exempelvis praktiska moment som inte kan skjutas upp, elever på introduktionsprogram som inte kan tillgodogöra sig fjärr- eller distansundervisning, samt elever som i övrigt är sårbara för fjärr- eller distansundervisning. För att gradvis återgå till närundervisning även i övriga fall rekommenderade Folkhälsomyndigheten att maximalt 80 procent av undervisningen ska ges i form av fjärr- eller distansundervisning samt att varje elev bör ges minst 20 procent närundervisning.

Efter att regeringen beslutat om en ändring i den förordning som medger vissa undantag från skollagens regler, gavs från och med den 11 januari högstadieskolor utökade möjligheter att vid behov anordna fjärr- och distansundervisning. Detta till exempel för att undvika trängsel i skolans lokaler, eller vid nyttjandet av kollektivtrafik, för att minska spridningen av covid-19.⁴ Skolverkets undersökning

---

¹ Folkhälsomyndigheten (2021). *Veckorapport om covid-19, vecka 4*. Rapport publicerad den 5 februari 2021 och redovisar läget för covid-19 till och med vecka 4 (25 – 31 januari 2021).

² Folkhälsomyndigheten (2020). *Rekommendation om delvis stängning och övergång till fjärr- eller distansundervisning i gymnasieskolan*. Dnr 01499-2020.

³ Folkhälsomyndigheten (2021). *Rekommendation om fjärr- eller distansundervisning för gymnasieskolan*. Dnr 00259-2021.

⁴ Förordning om ändring i förordningen (2020:115) om utbildning på skolområdet och annan pedagogisk verksamhet vid spridning av viss smitta.

av förekomsten av fjärr- eller distansundervisning i högstadiet i mitten av januari visade att möjligheterna att övergå till fjärr- eller distansundervisning då användes i stor omfattning. Två tredjedelar av huvudmännen hade helt eller delvis övergått till fjärr- eller distansundervisning vid alla, eller nästan alla sina skolenheter. Då fjärr- eller distansundervisning bedrevs i högstadiet omfattade den som regel en stor del av undervisningen.⁵ Vid en senare undersökning genomförd den 8–9 februari av förekomsten av fjärr- eller distansundervisning i högstadiet och i gymnasieskolan, framkom att det då skett en tydlig återgång till mer undervisning i skolans lokaler. Fjärr- och distansundervisningen utgjorde dock fortsatt en stor del av undervisningen bland landets huvudmän och skolor.⁶ Den aktuella enkäten riktad till personal i skolväsendet genomfördes alltså i ett skede då effekterna av pandemin var tydliga och kännbara i skolväsendet, dessutom var osäkerheten kring den fortsatta utvecklingen stor.

Enkäten publicerades som ett öppet frågeformulär som fanns tillgängligt på Skolverkets webbplats. Sammanlagt inkom drygt 3 100 svar. Denna metod för att samla in svar medför flera betydande begränsningar i hur materialet kan analyseras, och vilka slutsatser som kan dras. Det är viktigt att understryka att resultaten inte bygger på ett representativt urval, utan de svarande har själva tagit initiativ till att besvara enkäten. Resultatet representerar därmed endast de som har besvarat enkäten och kan inte generaliseras för personal i skolväsendet i stort. Det bör också understrykas att studien inte ger någon tillförlitlig bild av hur omfattande vissa utmaningar eller uppfattningar är inom skolväsendet. Det är mot bakgrund av detta som rapporten inte redovisar några specifika svarsandelar utan endast övergripande sammanställningar av svaren. Resultaten kan likväl ge indikationer på vilka utmaningar pandemin har medfört för skolans del, och var utmaningarna upplevs vara som störst.⁷ Skolverket genomförde i maj 2020 en motsvarande enkätundersökning bland personal inom skola och vuxenutbildning.⁸

---

⁵ Skolverket (2021). *Fjärr- och distansundervisning på högstadiet. Intervjuer med huvudmän med anledning av covid-19-pandemin. Januari 2021*. Dnr 2021:173.

⁶ Skolverket (2021). *Fjärr- och distansundervisning på högstadiet och i gymnasieskolan. Intervjuer med huvudmän med anledning av covid-19-pandemin. Februari 2021*. Dnr 2021:420.

⁷ Se mer om detta i Bilaga 1 *Undersökningens genomförande*

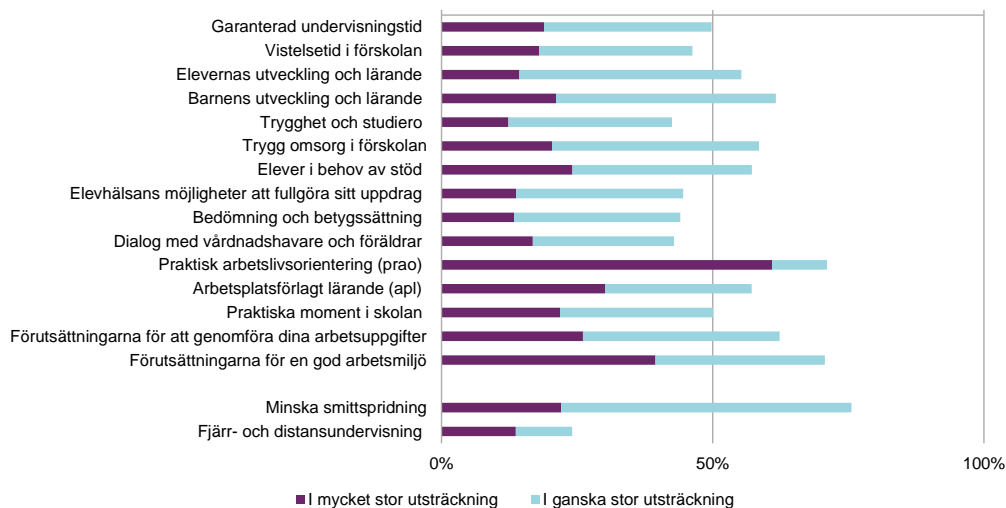
⁸ Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet*. Dnr 2020:933.

2 Undersökningens resultat

Påverkan av pandemin på olika områden

I enkäten gavs de svarande möjlighet att bedöma hur stor påverkan pandemin skulle komma att få under vårterminen 2021, inom ett antal olika områden. Totalt ställdes motsvarande fråga för 15 olika områden, vilka dessa var i framgår nedan i diagram 1.⁹ För ytterligare två områden, minska smittspridning och fjärr- och distansundervisning, ställdes i stället frågan hur man såg på möjligheterna respektive förutsättningarna för detta.

Diagram 1. Svarandes bedömning av pandemins påverkan inom aktuella områden under vårterminen 2021

Kommentar: För varje fråga fanns det fyra svarsalternativ; i mycket stor utsträckning, i ganska stor utsträckning, i ganska liten utsträckning, i mycket liten utsträckning/inte alls. Undantaget var de två sista områdena där svarsalternativen i stället var mycket goda, ganska goda, ganska dåliga och mycket dåliga. Här anges i stället andelen som svarat ganska eller mycket dåliga. Det var även möjligt för de svarande att ange alternativet kan inte ta ställning.

De områden där de svarande samlat bedömde påverkan under vårterminen som störst var följande; möjligheterna för eleverna att genomföra **prao**, förutsättningarna för att personalen själva skulle få en **god arbetsmiljö**, möjligheterna för eleverna att genomföra **apl** samt förutsättningarna för personalen att **genomföra sina arbetsuppgifter**. Det var även en tydlig majoritet av de svarande som angav möjligheterna att följa Folkhälsomyndighetens förslag på förebyggande åtgärder för **minskad smittspridning** i förskola och skola under vårterminen 2021 som ganska eller mycket dåliga.

⁹ Frågor för vissa områden ställdes endast till vissa svarande, exempelvis utifrån vilken skolform eller vilken yrkesroll de angett. Det är därför olika många svarande på frågan om påverkan inom respektive område. För flertalet områden var det mellan 2 000–3 000 svar. Frågor som ställdes endast till personal i förskolan hade cirka 800 svar, likaså för frågan om prao, medan den om apl hade ungefär 250 svar. Antal svar anges för respektive område i diagrammen nedan.

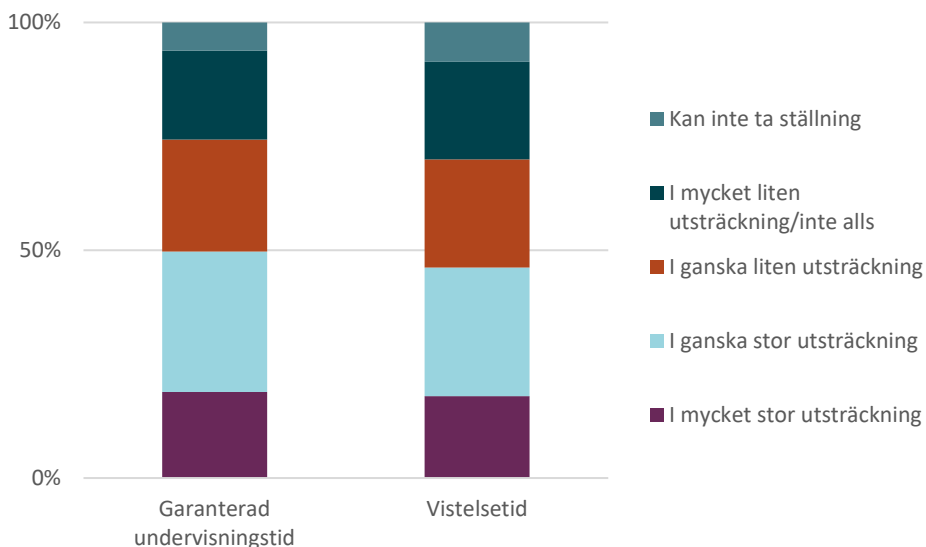
Det var i andra änden av skalan en relativt sett liten andel som angav att förutsättningarna för att genomföra **fjärr- eller distansundervisning** med anledning av pandemin under vårterminen 2021 var ganska eller mycket dåliga. Det var även relativt få som bedömde att förutsättningarna för **dialog med vårdnadshavare och föräldrar** eller elevernas möjlighet **till trygghet och studiero** skulle påverkas i stor utsträckning under vårterminen.

Nedan redogörs övergripande för svaren inom respektive område. Eftersom svaren till stor del var samstämmiga över skolformerna och verksamheterna, har vi valt att redovisa svaren samlat för skolväsendet. Där det finns tydliga skillnader i svaren mellan olika skolformer och verksamheter kommenteras detta dock särskilt. Utöver en bedömning av påverkan av pandemin på olika områden, fick de svarande för respektive område även beskriva dels utmaningar och eventuella konsekvenser av dessa, dels de åtgärder de ser som viktiga inom området.

Garanterad undervisningstid samt vistelsetid

Vi bad svarande för samtliga skolformer och verksamheter att bedöma hur möjligheten att erbjuda alla elever och barn den undervisningstid, alternativt den vistelsetid de har rätt till, kommer att påverkas under vårterminen 2021. Ungefär hälften av den personal inom förskolan som besvarat enkäten bedömer att vistelsetiden kommer att påverkas i liten utsträckning. En ungefär lika stor andel bedömer att möjligheten att erbjuda rätt vistelsetid kommer att påverkas i stor utsträckning. Inom skolan är bilden närmast identisk. Ungefär hälften av de svarande bedömer att påverkan på möjligheten att erbjuda den garanterade undervisningstiden kommer att vara liten, och hälften att påverkan kommer vara stor.

Diagram 2. Fråga: Hur bedömer du att möjligheten att erbjuda alla elever den undervisningstid/barn i förskola den vistelsetid de har rätt till kommer att påverkas under vårterminen 2021?

Antal svar: 2299 resp. 846.

Garanterad undervisningstid

Många av de som svarade som arbetar inom skola eller kommunal vuxenutbildning påpekar i de öppna svaren att de bedömer påverkan som liten eftersom de hittills har kunnat erbjuda eleverna den undervisningstid som de har rätt till. Antingen i form av ordinarie närundervisning eller via fjärr- eller distansundervisning. De svarande bedömer att de även fortsatt kommer att kunna upprätthålla undervisningstiden under vårterminen. Även bland de svarande som menar att påverkan är större finns det återkommande svar som indikerar att man kommer kunna upprätthålla rätt mängd undervisningstid, men att det snarare är kvaliteten på undervisningen som bedöms påverkas negativt.

Precis som i den undersökning som Skolverket genomförde i slutet av vårterminen 2020, pekar många av de svarande även denna gång på frånvaro bland elever och personal som en stor utmaning när det kommer till att upprätthålla ordinarie undervisning. Flera påpekar också att elever är frånvarande i högre utsträckning än normalt eftersom de rekommenderas att stanna hemma även vid milda sjukdomssymtom. Samtidigt pekar andra svarande på att när utbildningen bedrivs som fjärr- eller distansundervisning går inte eleverna miste om undervisning när de har milda sjukdomssymtom eftersom de kan delta i undervisningen hemifrån.

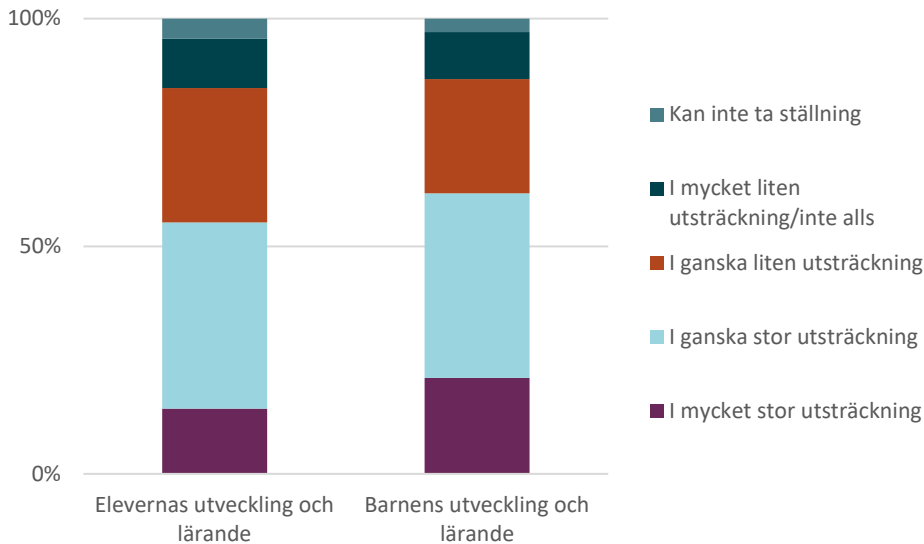
Vistelsetid i förskolan

Även bland personal i förskolan är det främst risken för en ansträngd personalsituation som lyfts fram som den främsta utmaningen när det kommer till att erbjuda alla barn rätt vistelsetid. Flera svarande vittnar om att det varit svårare än normalt att ta in vikarier vid sjukdom hos ordinarie personal. Andra menar att de har blivit mer restriktiva med att ta in vikarier därför att man vill begränsa kontaktytorna mellan vuxna.

Utveckling och lärande

Personal i samtliga skolformer och verksamheter fick bedöma i vilken utsträckning barnens och elevernas lärande och utveckling kommer att påverkas under den innevarande vårterminen. Personal inom skola och kommunal vuxenutbildning fick frågan om i vilken utsträckning elevernas möjligheter att lära sig det de ska komma att påverkas. En majoritet av de svarande bedömer att elevernas lärande kommer att påverkas i stor utsträckning. Personal inom förskolan fick frågan om påverkan på möjligheterna att stimulera alla barns utveckling och lärande. Bland de svarande i denna skolform är det en tydlig majoritet som bedömer att möjligheterna kommer att påverkas i stor utsträckning. Sammantaget framgår att det är en majoritet av de som besvarat enkäten, som bedömer att den rådande situationen med en pågående pandemi i stor utsträckning kommer att påverka skolväsendets möjlighet att stimulera barns och elevers lärande och utveckling.

Diagram 3. Fråga: Hur bedömer du att möjligheten för alla elever att lära sig det de ska/att stimulera alla barns utveckling och lärande kommer att påverkas under vårterminen 2021?

Antal svar: 2293 resp. 844.

Elevernas utveckling och lärande

Många av de svarande som arbetar inom skola eller kommunal vuxenutbildning vittnar om att elevernas lärande påverkas av en minskad kvalitet i undervisningen. Framför allt är det lärare som har övergått till fjärr- eller distansundervisning som pekar på att undervisningen begränsas på olika sätt. Det handlar exempelvis om undervisningsmoment som uteblir eftersom de kräver fysisk närvaro i skolan, eller som fungerar sämre i fjärr- eller distansundervisning. Vidare är det många av de svarande som menar att en övergång till fjärr- eller distansundervisning med kort varsel gör det svårt att anpassa planeringen. Många av de svarande pekar också på att en hel eller delvis övergång till fjärr- och distansundervisning passar vissa elever bättre än andra, och undervisningen upplevs vara svårare att anpassa efter den enskilda elevens behov och förutsättningar vid en sådan situation. En annan påverkan som ofta lyfts av de svarande är en ökad frånvaro bland lärare, vilket innebär att mer undervisning genomförs av vikarier eller uteblir, vilket påverkar kvalitet och kontinuitet i undervisningen negativt.

Många av de svarande lyfter de långsiktiga effekterna av att covid-19-pandemin pågått under en längre tid. Vissa framhåller att elever i de senare årskurserna i grundskolan samt i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning påverkas mer eftersom de har kortare tid på sig att ta igen det utbildningstapp som uppstår.

Barnens utveckling och lärande

Personal inom förskolan beskriver hur de åtgärder som införts till följd av covid-19-pandemin får konsekvenser för verksamhetens möjlighet att stimulera barnens utveckling och lärande. Det handlar exempelvis enligt flera av de svarande om

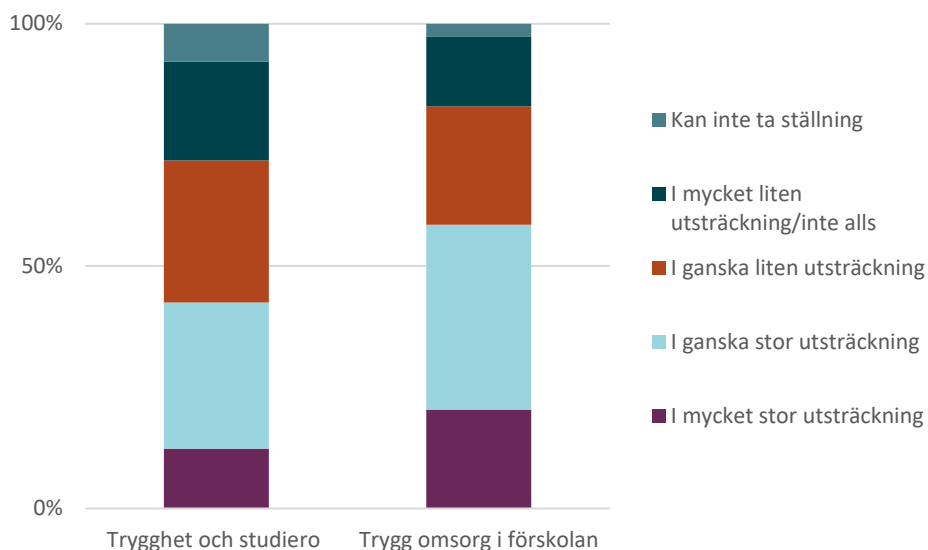
minskade kontakter mellan personal och föräldrar vid hämtning och lämning, vilket gör dessa situationer mer tidskrävande. Andra menar att de minskade kontakterna påverkar dialogen med vårdnadshavare om deras barns utveckling negativt. Även i detta sammanhang framhålls frånvaro bland personalen som en utmaning som leder till en mer ansträngd arbetssituation där verksamheten i högre grad fokuseras till att trygga omsorgen för barnen och att undervisningsmoment prioriteras bort.

” Stort personalbortfall pga. Sjukdom, symptom, vab. Då prioriteras omsorg. Likaså att vi håller distans till barnen påverkar barnens inläring.” *Förskollärare*

Trygghet och studiero

Enligt skollagen ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero och förskolan ska erbjuda barnen en trygg omsorg.¹⁰ Vi har bett de som besvarat enkäten att bedöma i vilken utsträckning som elevers möjlighet till trygghet och studiero i skolan, respektive barns möjlighet till en trygg omsorg i förskolan, kommer att påverkas under vårterminen 2021. Bland personal i skola eller kommunal vuxenutbildning är det en majoritet som bedömer att elevers möjlighet till trygghet och studiero kommer att påverkas i liten utsträckning eller inte alls. Bland personal i förskolan är det däremot en betydligt större andel som bedömer att elevers möjlighet till en trygg omsorg kommer att påverkas i stor utsträckning till följd av covid-19-pandemin under vårterminen.

Diagram 4. Fråga: Hur bedömer du att elevernas möjlighet till trygghet och studiero/ barnens möjlighet till en trygg omsorg kommer att påverkas under vårterminen 2021?

Antal svar: 2296 resp. 844.

¹⁰ 5 kap. 3 § respektive 8 kap. 2 § skollagen (2010:800).

Elevernas trygghet och studiero

Bland personal inom skola eller kommunal vuxenutbildning kommenterar många hur elevernas möjlighet till studiero påverkas av deras hemmiljö, till följd av övergången till fjärr- eller distansundervisning. Vid en sådan situation ser således elevernas förutsättningar att få en god studiemiljö väldigt olika ut. Vid närundervisning beskrivs olika situationer som uppstått till följd av de åtgärder som införts för att minska smittspridningen, exempelvis att dela upp klasser för att minska antalet elever i skolans lokaler och att samla elever vissa dagar för att genomföra praktiska moment. Dessa åtgärder kan både ha positivt såväl som negativ inverkan på elevernas studiero, beroende på hur de organiseras.

”Oron för att leva i en pandemi påverkar dem, alla känner sig inte trygga i skolan. Osäkerheten med trånga klassrum, korridorer och matsalar gör att fler elever påverkas. De vet inte vem som är smittade, om veckans planering kommer att hålla eller om lärare blir sjuka/smittade m.m.” *Lärare grundskola årskurs 7–9*

Många av de som besvarat enkäten beskriver en risk för att det sprids en generell oro bland elever som speglar utvecklingen av covid-19-pandemin. Exempelvis kan vissa elever uppleva en otrygghet i att befinna sig i skolans lokaler på grund av att de har en rädsla för att utsätta sig för smitta. Många av de svarande framhåller att skolan och dess personal har en viktig uppgift att finnas där för eleverna i en orolig och osäker tid. Vuxnas närvaro bland eleverna är en viktig åtgärd för att minska känslor av otrygghet och oro enligt flera av de svarande.

Trygg omsorg i förskolan

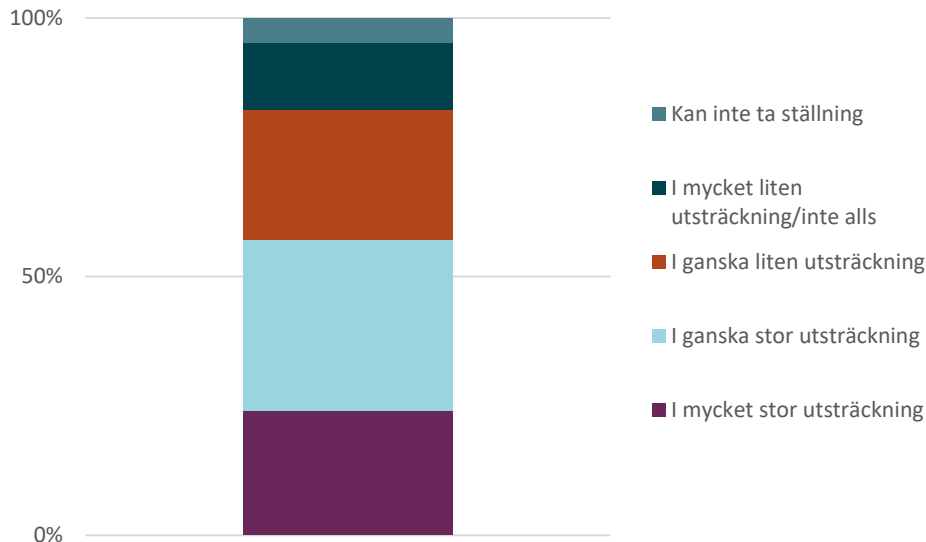
”Många pedagoger är hemma pga. sjukdom/symtom och därför behöver vikarier sättas in oftare, vilket minskar tryggheten för barnen.” *Förskollärare*

I förskolan handlar kommentarerna oftast om de utmaningar som uppstår som en följd av hög personalfrånvaro, där det kan vara svårt att få in vikarier eller där man medvetet väljer att inte göra detta. Oavsett vilket leder detta på olika sätt till ökad risk för otrygghet bland barnen. Som framgår ovan anger dock många att de i förskolan, under rådande omständigheter, prioriterar omsorgen och barnens trygghet varför de inte bedömer att denna kommer att påverkas särskilt negativt under våren. Det finns beskrivningar av hur man alltid eftersträvar full bemanning och därför exempelvis har tagit in fasta vikarier, så att de mer ska bli en del av den reguljära verksamheten och därmed en trygghet för barnen. Många andra för fram denna typ av möjliga lösningar som viktiga för att ge barnen en trygg omsorg.

Elever i behov av stöd

Personal inom skola och kommunal vuxenutbildning fick bedöma i vilken utsträckning möjligheterna att erbjuda elever extra anpassningar och särskilt stöd kommer att påverkas under vårterminen. Sammantaget bedömer en majoritet av de svarande att detta kommer att påverkas i stor utsträckning. Här kan vi se vissa skillnader mellan skolformer, där framför allt personal inom gymnasieskolan i högre utsträckning än personal i andra skolformer bedömer att påverkan är stor.

Diagram 5. Fråga: Hur bedömer du att möjligheterna att ge elever extra anpassningar och särskilt stöd kommer att påverkas under vårterminen 2021?

Antal svar: 2294.

I kommentarerna pekar de svarande även här på hur en mer ansträngd personalsituation påverkar möjligheterna att ge alla elever det stöd och de anpassningar de är i behov av, särskilt om dessa förutsätter tillgång till särskild kompetens såsom en specialpedagog. Med en mer ansträngd personalsituation uppstår behov av att täcka upp för lärare eller annan personal som är frånvarande för att upprätthålla den ordinarie undervisningen.

”Elever med extra anpassningar och särskilt stöd är ännu mer beroende av att personal är på plats och att förutsättningarna finns. Just nu är arbetsbelastningen hög för alla lärare vilket utmanar det särskilda stödet.” *Lärare grundskola årskurs 7–9*

Precis som i den förra personalenkäten pekar många även denna gång på att övergången till fjärr- eller distansundervisning skapar utmaningar kopplat till elever som har behov av vissa anpassningar som endast kan tillgodoses genom närundervisning i skolans lokaler. Av kommentarerna framgår att många skolor också – där det är eller varit aktuellt – ger dessa elever möjligt att fortsatt komma till skolan, även om det råder en generell övergång till fjärr- och distansundervisning. En annan utmaning som lyfts av många är att det blir svårare för lärare att fånga upp elever som är i behov av stödinsatser vid fjärr- eller distansundervisning.

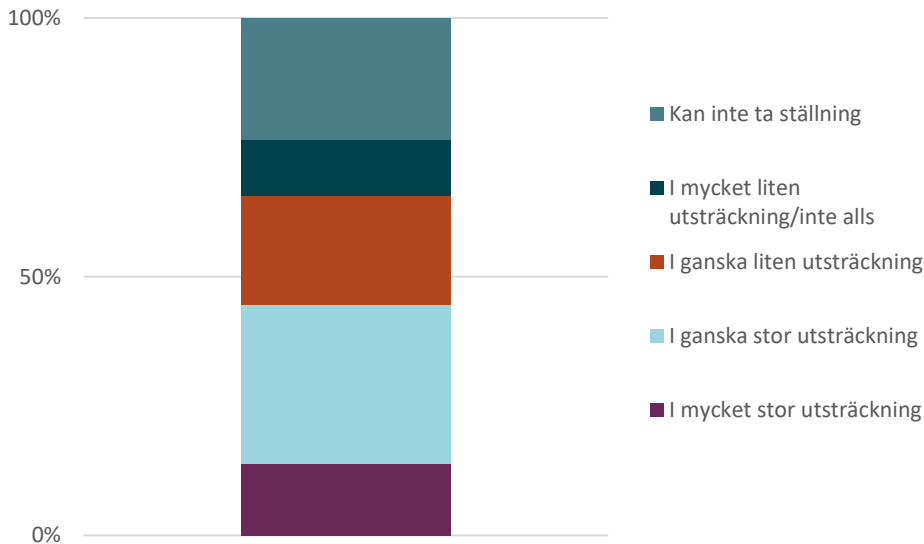
”Det är svårt att ’fånga upp’ elever när man är på distans. De kan lätt försvinna (slut på batteri/dålig uppkoppling/...), eller glömma att logga in på stödlektionen, eller inte kolla sin mail, mm. Det är också svårare att få till bra tider utanför schemalagda lektioner, då man måste passa in att både jag och eleverna befinner sig på skolan samma dagar.” *Lärare gymnasieskola*

Elevehälsans möjligheter att fullgöra sitt uppdrag

Personal inom skola och kommunal vuxenutbildning fick även frågan hur elevehälsans möjlighet att fullgöra sitt uppdrag kommer att påverkas under vårterminen

2021. Ungefär en tredjedel av de svarande bedömer att elevhälsan kommer att påverkas i ganska liten eller mycket liten utsträckning. Cirka en fjärdedel av de svarande kan inte ta ställning. De svarandes bedömning skiljer sig inte nämnvärt mellan skolformerna.

Diagram 6. Fråga: Hur bedömer du att elevhälsans möjligheter att fullgöra sitt uppdrag kommer att påverkas under vårterminen 2021?

Antal svar: 2276.

Kommentarerna bland personal som själva arbetar inom elevhälsan ger en blandad bild. Vissa vittnar om utmaningar att upprätthålla verksamheten, ofta på grund av att elevhälsan har sämre tillgång till eleverna. Detta dels beroende på att det finns en större frånvaro bland eleverna, dels då eleverna eller personalen inte befinner sig fysiskt i skolan. Detta får enligt de svarande bland annat till följd att de spontana kontakterna med elever minskar och att elevers stödbehov inte fångas upp lika effektivt. Andra framhåller att elevhälsan har goda förutsättningar att bedriva verksamheten även på distans, vissa anger positiva effekter av de nya arbetssätt som hanteringen av covid-19-pandemin har medfört. En person som arbetar inom elevhälsan kommenterar:

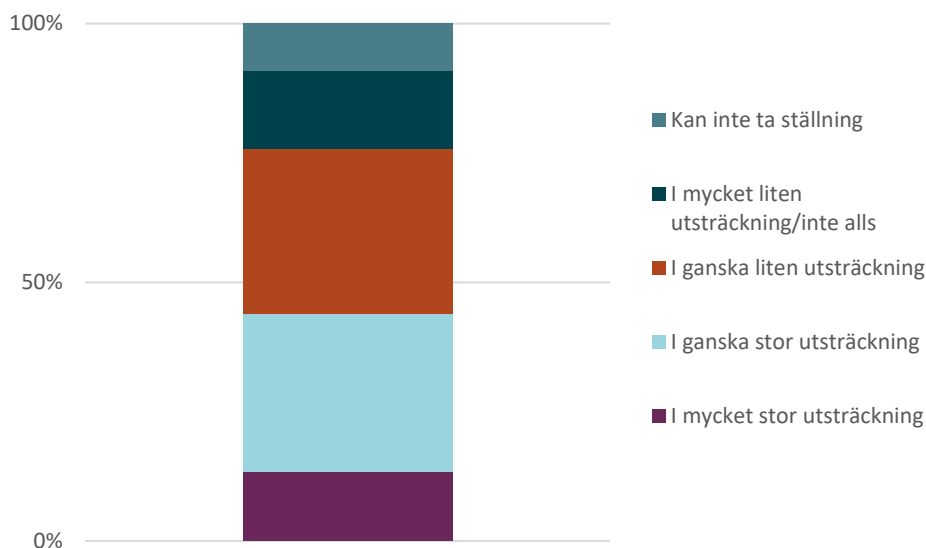
”Personalen i elevhälsan fortsätter att jobba på ungefär samma sätt som tidigare och eventuellt kan det bli mer kontakt över de digitala kanalerna för att nå alla elever som behöver stöd på något sätt. Men den mesta kontakten sker som tidigare, fysiska möten i skolan. Eventuellt kommer de digitala kanalerna användas mer för att nå elever med problematisk skolfrånvaro även i framtiden.” *Arbetar i elevhälsan i grundskola*

Bland lärare är en återkommande kommentar att elevhälsan får sämre tillgång till elevernas vardag i klassrummet när undervisningen helt eller delvis sker på distans. Detta riskerar även leda till att samverkan mellan lärare och elevhälsan försämras.

Bedömning och betygsättning

Personal inom skola och kommunal vuxenutbildning har besvarat frågan om hur förutsättningarna för bedömning och betygsättning kommer att påverkas under vårterminen. Det är ungefär lika stora delar av de svarande som bedömer att påverkan är stor respektive liten. Personal i gymnasieskolan bedömer dock i något större omfattning att förutsättningarna för bedömning och betygsättning kommer att påverkas i stor utsträckning. Bland personalen i grundskolan bedöms påverkan ungefär lika i mellan- och högstadiet, medan de i lågstadiet som svarat i lägre utsträckning bedömer att det rör sig om en stor påverkan.

Diagram 7. Fråga: Hur bedömer du att förutsättningarna för bedömning och betygsättning kommer att påverkas under vårterminen 2021?

Antal svar: 2255.

Kommentarerna återspeglar den delade bild som framkommer av personalens bedömningar. Många menar att de inte ser några större utmaningar framåt. Vissa hänvisar till goda erfarenheter från tidigare terminer och ser inte att läget är annorlunda idag. De utmaningar som främst lyfts fram av de svarande är förutsättningarna att göra en rättssäker bedömning av elevernas prestationer och identifiera fusk vid fjärr- eller distansundervisning, samt avsaknad av det stöd som de nationella proven innebär när det kommer till bedömning och betygsättning. Många av de svarande framhåller också att långvarig fjärr- eller distansundervisning riskerar leda till att lärare har ett mindre varierat underlag att bedöma. Detta eftersom elevernas prestationer i större utsträckning bedöms genom skriftliga uppgifter. En lärare skriver:

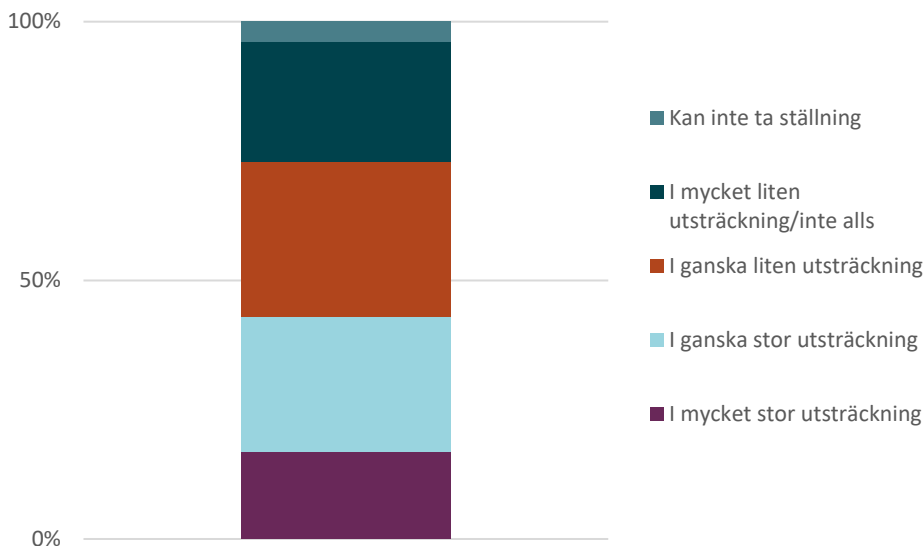
”Om man inte har möjlighet att träffa alla elever, i klassrummet eller med enskilda digitala möten, uppstår svårigheter att bedöma alla kriterier i de olika ämnena.” *Lärare grundskola årskurs 4–6*

Dialog med vårdnadshavare och föräldrar

Svarande i samtliga skolformer och verksamheter, med undantag för kommunal vuxenutbildning, fick svara på hur de bedömer att förutsättningarna för dialog med vårdnadshavare och föräldrar kommer att påverkas under vårterminen 2021. Detta är ett område som relativt många av de som besvarat enkäten bedömer en mindre påverkan inom. Det är även ett område där det är väldigt tydligt att de som svarat ser en varierande grad av påverkan, beroende på vilken skolform de arbetar i. Medan det bland personalen i grundskolan samlat görs en bedömning som ligger på samma nivå som för svaren i stort, avviker både förskolan och gymnasieskolan tydligt. Personalen i gymnasieskolan ser i liten omfattning att detta är ett område som kommer att påverkas av pandemin under vårterminen.¹¹

Diagram 8. Fråga: Hur bedömer du att förutsättningarna för dialog med vårdnadshavare och föräldrar kommer att påverkas under vårterminen 2021?

Antal svar: 2919.

Bland kommentarerna framförs att det som regel inte är så ofta man direkt kommunicerar med föräldrar och att det redan innan pandemin ofta skedde digitalt. En del framför att det nu är fler föräldrar på gemensamma möten, sedan man övergått till att hålla dessa digitalt, eller att det varit tidsbesparande att hålla digitala utvecklingssamtal. Som en lärare kommenterar:

”Det går toppenbra med utvecklingssamtal på teams. Tom större närvaro av föräldrar nu.” *Lärare gymnasieskola*

Däremot bedömer de svarande i förskolan att pandemin i stor utsträckning kommer att påverka förutsättningarna för dialog med vårdnadshavare och

¹¹ I denna skolform är också en stor del av eleverna myndiga varför detta område inte blir aktuellt i samma omfattning.

föräldrar under vårterminen 2021. Ungefär två tredjedelar av dem som svarat i förskolan anger något av dessa svarsalternativ. Av svaren framgår att de rutiner som nu finns – att föräldrar hämtar och lämnar utomhus osv. – gör att den dagliga kontakten med föräldrarna har minskat. Detta i kombination med inställda fysiska föräldramöten och svårigheter att hålla utvecklingssamtal, gör att många upplever att föräldrarna inte längre är en del av verksamheten på samma sätt.

”Det är svårare nu när föräldrar inte får komma in i våra lokaler. Det går inte att boka möten lika lätt, det ställer högre krav på oss pedagoger på att använda andra kanaler för att delge föräldrarna vad som händer i barngruppen, på förskolan osv.” *Förskollärare*

Samtidigt är det många som inte ser att detta medför någon påverkan på dialogen i stort. Det ges många exempel på hur man i verksamheterna kan hantera dessa utmaningar. Här är utvecklingssamtal utomhus och digitala sätt att visa upp förskolan och vad som händer i undervisningen exempel. Även om det digitala i sig, som kommenteras, kan vara en utmaning. Just att utveckla de digitala arbetssätten är något som många av dem som jobbar i förskolan för fram som nödvändigt. Andra sätt att hantera dialogen är genom att ge mer skriftlig information eller ha fler telefonkontakter. En del personal i förskolan nämner situationer som uppstår kring att barn med symptom ska vara hemma som en källa till konflikt. Vikten av tydlig information till föräldrar kring vad som gäller understryks här av dem som svarat.

Bland de svarande i grundskolan är det en mer blandad bild som ges med olika erfarenheter. Många för fram fördelar med mer digitala arbetssätt, även om det ibland kan vara svårt att få dessa att fungera fullt ut och att det ställer krav på tillgång till väl fungerande digitala verktyg.

”Varierande. Klart svårare med kontakter med dem som behöver tolk eller inte kan digitala vägen.”
Rektor grundskola

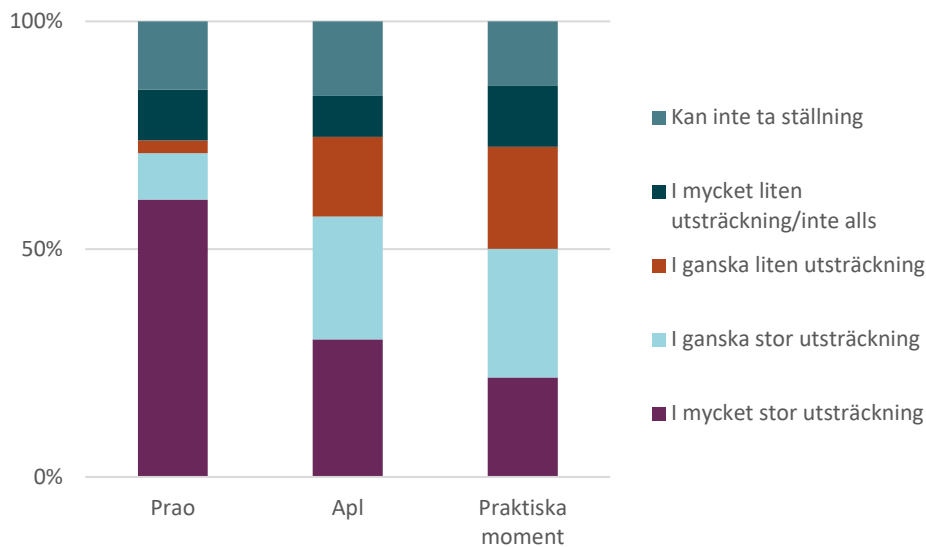
Återkommande beskrivs hur de digitala kontakterna inte fullt ut ersätter de fysiska mötena. Det framförs även att dessa kontaktytor ställer nya krav på föräldrar, både vad gäller tillgång till digitala verktyg och på digital kompetens. Liksom på en för många att ta till sig information på ett annat sätt, något som kan vara särskilt svårt för nyanlända föräldrar eller föräldrar med bristande språkkunskaper. Detta är även, precis som att pandemin generellt ställer krav på ökad dialog med hemmen, återkommande kommentarer för samtliga skolformer.

Praktiska inslag och yrkesutbildning

I enkäten ställdes det olika frågor som rör praktiska inslag och yrkesutbildning, delvis beroende på vilken skolform man uppgett att man arbetade inom. Till personal i högstadiet ställdes frågan hur man bedömer att möjligheterna för elever att genomföra prao, i den utsträckning som skollagen föreskriver, kommer att påverkas under vårterminen 2021. Till personal generellt i gymnasieskolan och inom komvux, samt specifikt till lärare i yrkesämnen, ställdes frågor om hur man bedömer påverkan på möjligheterna för eleverna att genomföra arbetsplatsförlagt

lärande (apl). Personal i skola eller kommunal vuxenutbildning fick sedan även svara på hur man bedömde påverkan på möjligheterna att genomföra praktiska moment i skolans lokaler. Både möjligheterna för eleverna att genomföra prao respektive apl tillhör de områden där de som svarat på enkäten samlat såg en relativt stor påverkan under vårterminen.

Diagram 9. Fråga: Hur bedömer du att möjligheterna för elever att genomföra prao i den utsträckning som skollagen föreskriver/apl/praktiska moment i skolans lokaler kommer att påverkas under vårterminen 2021

Antal svar: 750, 245 resp. 2114.

Praktisk arbetslivsorientering (prao)

”Eleverna kommer inte att kunna få praktisk arbetslivsorientering under denna vårtermin. I min kommun har vi inga fasta praoplatser för eleverna. Det känns inte säkert att skicka ut dem att efterfråga praoplatser hos företagen och få av dessa skulle tacka ja till att ta emot praoelever.” *Studie- och yrkesvägledare grundskola*

De kommentarer som ges inom detta område handlar väldigt många om att man bedömer att det inte kommer att vara möjligt att genomföra prao ute på arbetsplatser under vårterminen. Detta eftersom många arbetsplatser inte tar emot elever för prao under rådande omständigheter. Många anger att de redan ställt in denna. En del anger att man genomförde prao redan under höstterminen, för vara säkra på att eleverna årskurs 9 skulle få denna. Andra hoppas kunna genomföra den senare under våren eller att man skjuter på den till kommande läsår. Många av dem som svarat beskriver olika lösningar som man använder sig av för att i stället genomföra olika skolförlagda arbetslivsorienterande insatser.¹² Exempel är här

¹² Enligt 10 kap. 8 a § skollagen ansvarar huvudmannen för att prao anordnas för alla elever i grundskolan under sammanlagt minst tio dagar från och med årskurs 8. Prao för en elev ska i första hand anordnas på en arbetsplats och i andra hand genom att eleven deltar i undervisning på ett

digitala arbetsplatsbesök eller att bjuda in yrkesverksamma via länk, liksom att integrera detta i undervisningen och att arbeta tillsammans lärare och studie- och yrkesvägledare. Här finns exempel på temaveckor och olika upplägg för att ge eleverna en arbetslivsorientering.

Arbetsplatsförlagt lärande (apl)

”När företagen stänger dörrarna för utomstående är det svårt att få ut elever på APL. I och med att vi fortsätter med vår teoretiska undervisning under den tid då vi skulle haft APL missar eleverna ingen tid men APL-perioden kan vara kopplad till delar i den teoretiska undervisningen och stämmer inte in i planeringen kommer kanske till och med så långt som ett halvår senare. Detta är det största problemet vi har med undervisningen.” *Rektor gymnasieskola.*

Bland kommentarerna för dem som svarat om påverkan på möjligheterna att genomföra apl är det, liksom för prao i högstadiet, många som anger att arbetsplatserna i stor utsträckning inte tar emot elever på apl. Det beskrivs även att det ser olika ut för olika branscher. En del anger att man så här långt inte haft några problem genomföra apl för eleverna. Vissa anger att man prioriterar elever som läser det sista året för apl, och hoppas att man ska kunna ta igen det för elever som har fler år kvar på utbildningen. Andra beskriver hur de omfördelar olika moment och kurser. Teoretiska delar och sådant som kan ges på plats i skolan genomförs nu, med intentionen att kunna anordna apl senare under terminen. Som framgår av citatet ovan finns det utmaningar som upplevs med ett sådant upplägg. Det anges även hur man försöker lösa apl genom att erbjuda motsvarande utbildning, fast i skolans lokaler.¹³

Praktiska moment i skolan

I fråga om förutsättningarna för att genomföra praktiska moment i skolan bedöms detta inte påverkas i lika stor utsträckning som prao och apl. Bilden är här också relativt samstämmig mellan skolformerna. Svarande i gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning bedömer samlat påverkan på förutsättningarna som något större under vårterminen, än de i grundskolan och motsvarande skolformer.

”När eleverna är på plats genomförs mycket laborativt arbete. När de arbetar på distans får de mer teoretiska uppgifter. Våra elever har bara missat på platsundervisning två veckor så det fungerar bra.”
Lärare grundskola årskurs 7–9

---

yrkesprogram i gymnasieskolan. Om det finns synnerliga skäl får andra former av arbetslivsorienterande insatser ersätta prao för en elev.

¹³ I 4 kap. 13 § gymnasieförordningen (2010:2039) regleras vad som gäller om apl inte kan erbjudas på ett yrkesprogram i gymnasieskolan eller ett nationellt program i gymnasieskolan. Det finns här möjlighet att under vissa omständigheter byta ut apl mot motsvarande utbildning förlagd till skolan.

I grundskolan och motsvarande skolformer kommenterar man hur man inte längre genomför olika praktiska moment tillsammans för flera olika klasser. Detta, liksom att man ofta tvingas dela upp eleverna i mindre grupper, försvårar planering och genomförande av praktiska moment. Beskrivningar ges av hur lokalerna inte är anpassade för att undvika trängsel vid dessa inslag i undervisningen. Även rutiner för att minska smittspridning, såsom att sprita instrument, verktyg eller redskap mellan varje användning, upplevs begränsa undervisningen. Många beskriver hur man genomför mer undervisning, och särskilt vissa moment, utomhus.

I skolor där man har delvis fjärr- eller distansundervisning varvat med närundervisning beskrivs det, som i citatet ovan, hur man planerar om och anpassar undervisningen för att eleverna ska kunna genomföra praktiska moment på plats i skolan, medan de teoretiska delarna sker på distans. Många i grundskolan beskriver annars just fjärr- eller distansundervisningen som något som försvårar undervisningen i många praktiska eller estetiska ämnen, samt genomförandet av praktiska moment eller laborationer även i andra ämnen. Det finns också beskrivningar av hur man beslutat att lärare inte ska undervisa på flera skolor samtidigt, vilket särskilt drabbat undervisningen i de praktiska eller estetiska ämnena. Både när det förekommer fjärr- eller distansundervisning, och mer generellt, beskrivs möjligheterna till en flexibel schemaläggning som betydelsefulla. Viktigt i sammanhanget anges möjligheten att kunna anpassa gruppstorlek för hur många elever som får denna undervisning samtidigt.

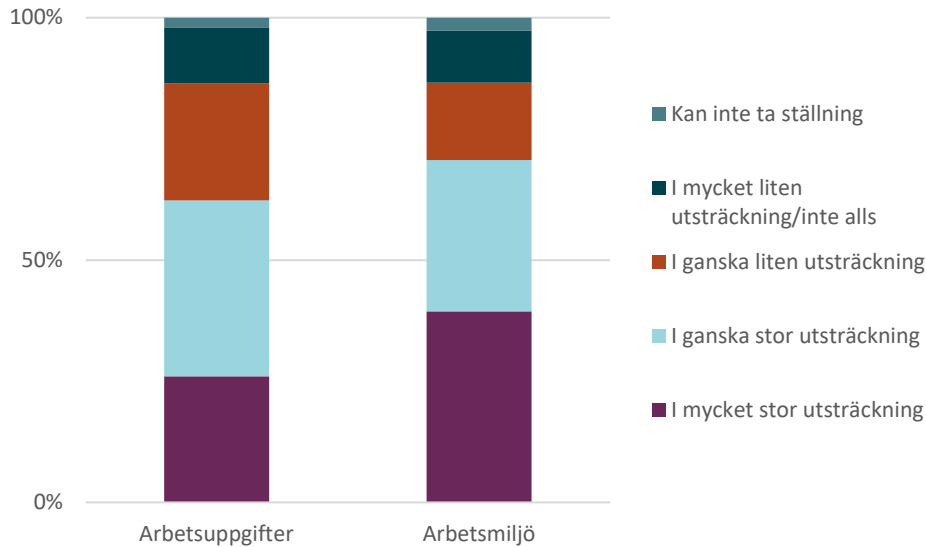
”På yrkesprogram är det svårigheter om vi inte kan ta in elever. Ibland behöver man ta in elever i smågrupper, vilket innebär ökad belastning för lärare, då man får genomföra samma moment flera gånger i en klass.” *Lärare gymnasieskola*

Svårigheter att genomföra praktiska moment som följer av fjärr- eller distansundervisning är också återkommande i svaren för gymnasieskolan, och den kommunala vuxenutbildningen. I gymnasieskolan, där fjärr- eller distansundervisning bedrivits under en längre tid, beskrivs återkommande hur man använt det undantag som finns för praktiska moment som inte kan skjutas upp. Här beskrivs hur elever, särskilt de som går det sista året, tagits in i mindre grupper för att genomföra praktiska moment. Detta verkar upplevas fungera olika väl bland dem som svarat. Även i gymnasieskolan är möjligheterna till flexibilitet i schemaläggning och tillgången till anpassade lokaler viktiga förutsättningar som förs fram.

Förutsättningar för personalen

Personal i alla skolformer som besvarat enkäten har ombetts bedöma hur förutsättningarna för att genomföra sina arbetsuppgifter, respektive för att de ska få god arbetsmiljö, kommer påverkas under vårterminen 2021. Båda dessa områden tillhörde de där de som besvarat enkäten samlat bedömde störst påverkan framöver under vårterminen.

Diagram 10. Fråga: Hur bedömer du att förutsättningarna för att genomföra dina arbetsuppgifter/du ska få god arbetsmiljö kommer påverkas under vårterminen 2021?

Antal svar: 3140 resp. 3131.

Förutsättningarna för att genomföra dina arbetsuppgifter

När det kom till påverkan på förutsättningarna att genomföra sina arbetsuppgifter under vårterminen, bedömdes den samlad vara ungefär lika stor i grundskolan som i gymnasieskolan, men något större bland personalen i förskolan.

”Som rektor har mina arbetsuppgifter i stort sett enbart handlat om Corona, riskbedömningar mm. Tid att arbeta som pedagogisk ledare är nästan helt försvunnen. Spontana möten med personal har också nästan helt försvunnit.” *Rektor förskola.*

Många svarande i förskolan lyfter i sina kommentarer fram hur frågor som rör covid-19-pandemin överskuggar allt i verksamheten och tar tid från kärnuppgiften. Frånvaro bland personalen är även här något som återkommande förs fram. Minskade kontakter är också något som anges. Här kan det handla om rektorer som inte träffar barnen eller sin personal och pedagoger som inte längre kan röra sig mellan avdelningar. Många upplever också att det läggs mycket tid på städning och hygien, vilket påverkar andra arbetsuppgifter negativt. Vissa beskriver hur stödandet av barnens utveckling och lärande får stå tillbaka, och hur verksamheten upplevs fokusera på att erbjuda en trygg omsorg. Det finns också beskrivningar av hur man inte hinner med i dokumentation av utbildningen. I vissa fall förs minskade krav på dokumentation, eller andra icke direkt nödvändiga arbetsuppgifter, fram som ett sätt att omprioritera och klara av arbetet. Många lyfter särskilt fram ledarskapets ökade betydelse när det kommer till att leda och styra arbetet i en föränderlig tid.

”Mindre arbetsuppgifter som inte är direkt kopplade till undervisning och elevkontakt samt ökat stöd av EHT för hur man på bästa sätt kan arbeta med extra anpassningar under distans, och efter.” *Lärare gymnasieskola om de åtgärder som är viktigast för att genomföra sina arbetsuppgifter under vårterminen*

Många av de kommentarer som gavs från personal i förskolan återkommer bland svarande för grund- och gymnasieskolan. Pandemin upplevs av många ha medfört nya arbetsuppgifter och försvårat många befintliga. Den har även ökat behovet av att prioritera och prioritera bort arbetsuppgifter och fokusera på kärnuppdraget. En av de saker som tillkommer är förekomsten av fjärr- och distansundervisning där det finns många kommentarer, i regel från personal i högstadiet och gymnasieskolan, kring både för- och nackdelar med denna.¹⁴

Förutsättningarna för en god arbetsmiljö

I fråga om påverkan på förutsättningarna för en god arbetsmiljö bedömdes denna samlat som ungefär lika stor i förskolan och grundskolan. Personalen i gymnasieskolan bedömde den dock generellt sett som något lägre.

”Jag har aldrig tidigare varit så utlämnad till mig själv i mitt arbete tidigare. Dels beroende på att vi kollegor inte ses på samma sätt som förr. Stöttande fikaraster mm. Dels på att vi alla lärare är slutkörda så vi orkar inte stötta varandra. snarare kan konflikter dyka upp.” *Lärare gymnasieskola*

Stress och oro bland personalen över smittspridningen och pandemins utveckling, och hur man ska klara av att möta den, är återkommande faktorer som anges påverka arbetsmiljön. Att hinna med det man förväntas eller vill göra ses som svårt och påverkar den psykosocial arbetsmiljön negativt. Precis som för frågan ovan pekar många av dem som svarar på behovet av att prioritera kärnuppdraget, och vikten av väl fungerande styrning och ledarskap för detta. Det är många som för fram frånvaro bland personalen som en faktor som påverkar negativt, bland de som svarat märks det särskilt för förskolan. Personal i grund- och gymnasieskola för oftare fram problem med att få en fungerande arbetsmiljö i hemmet som en utmaning, liksom att det är mer ensamarbete och sämre kontakt och dialog med kollegor. Många kommentarer är också kopplade till svårigheter att vidta åtgärder i lokalerna för att minska riskerna för smittspridning. Här förs det fram att arbetsuppgifter som inte behöver utföras på plats, i stället bör kunna ske hemifrån. Väl fungerande teknik och digitala verktyg är också något som förs fram som viktigt.

Minska smittspridning

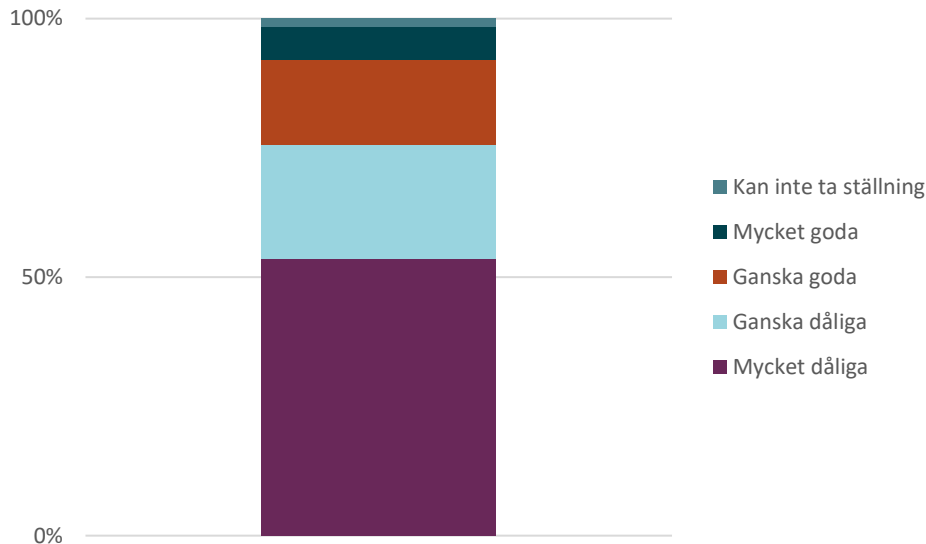
Alla som besvarade enkäten fick även frågan om hur de bedömer möjligheterna att följa Folkhälsomyndighetens förslag på förebyggande åtgärder för minskad smittspridning i förskola och skola under vårterminen 2021. I denna fråga var det bland svarande i grundskolan som man bedömde det som svårast, följt av förskolan och i något mindre utsträckning gymnasieskolan. I alla dessa skolformer var det en majoritet av de svarande som angav att möjligheterna att följa Folkhälsomyndighetens förslag som ganska eller mycket dåliga.¹⁵

---

¹⁴ Mer om detta återkommer särskilt under området ”Fjärr- och distansundervisning”.

¹⁵ Som exemplifieras i frågan avser Folkhälsomyndighetens förslag på förebyggande åtgärder bl.a. handhygien, städning och att undvika trängsel. Folkhälsomyndighetens webbplats (länk nästa sida)

Diagram 11. Fråga: Hur bedömer du möjligheterna att följa Folkhälsomyndighetens förslag på förebyggande åtgärder för minskad smittspridning i förskola och skola (handhygien, städning och att undvika trängsel) under vårterminen 2021?

Antal svar: 3143.

Det är främst svårigheterna att undvika trängsel i skolan eller förskolan som anges som svårast. Lokalerna anges av många helt enkelt inte möjliggöra detta, även med ändrad schemaläggning.

”Hygien är inget problem, men trängsel. Omöjligt att hålla avstånd i korridorer och matsal.” *Lärare grundskola årskurs 7–9*

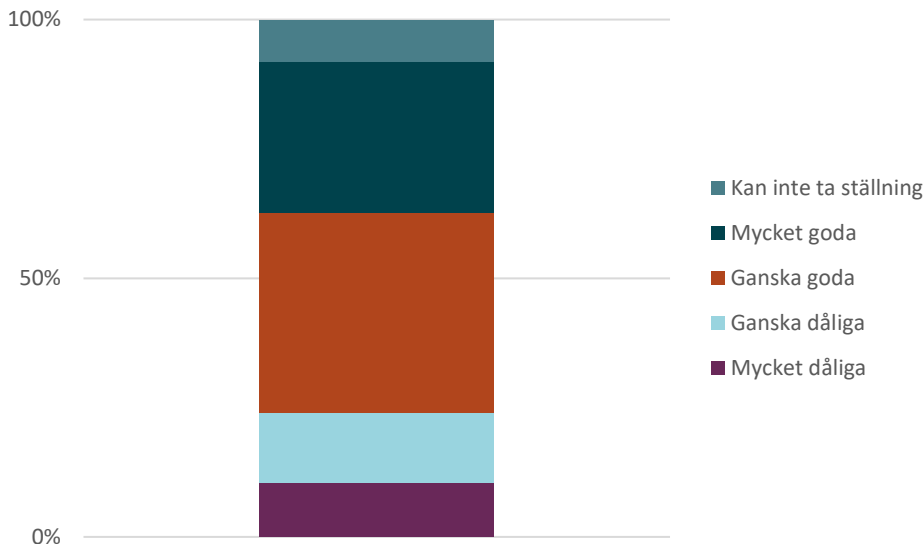
Att få till en fungerande städning och att erbjuda möjligheter till god handhygien verkar generellt ses som mindre problematiskt, även om många upplever stora utmaningar och brister också här. En del lärare och förskollärare framför att de förväntas ta för stort ansvar för detta och att det tar tid från deras kärnuppdrag. Då framför allt vad gäller rutiner för städning av lokalerna. Bland personalen i förskolan nämns även svårigheten att få föräldrar att följa de rekommendationer och riktlinjer som finns. I framför allt denna skolform är mer verksamhet utomhus en åtgärd som nämns återkommande som viktig. I grund- och gymnasieskolan för en del personal fram fjärr- eller distansundervisning, helt eller delvis, som det enda som verkligen gör det möjligt att minska smittspridningen. Av dem är det många som samtidigt för fram en oro för de negativa konsekvenser detta kan medföra för elevernas utveckling och lärande.

Fjärr- och distansundervisning

Frågan om hur man bedömer förutsättningarna för att genomföra fjärr- eller distansundervisning med anledning av pandemin ställdes till all personal, från grundskola och motsvarande skolformer och uppåt.

Diagram 12. Fråga: Hur bedömer du förutsättningarna för att genomföra fjärr- eller distansundervisning med anledning av pandemin under vårterminen 2021?

Antal svar: 2210.

Merparten av de svarande såg förutsättningar som ganska eller mycket goda. Det var dock tydligt att det fanns en skillnad i synen på detta utifrån åldern på de elever man undervisade. Mest positiv var personalen i gymnasieskolan och inom den kommunala vuxenutbildningen. På högstadiet i grundskolan ser personalen i ungefär samma utsträckning som i gymnasieskolan förutsättningarna för ett genomföra fjärr- eller distansundervisning som goda eller mycket goda. Bland personalen i mellanstadiet blir denna andel tydligt mindre för att i lågstadiet i stället övergå till en majoritet som ser förutsättningarna som ganska eller mycket dåliga. Det är få som besvarat enkäten för grundsärskolan, men bland dem som gjort det är bilden relativt entydig i att man inte ser att detta skulle fungera för eleverna där.

”Digitala förutsättningar finns inte i hemmen. Eleverna är för unga för att klara det.” *Lärare grundskola årskurs 1–3*

Bland personalen i grundskolan för många fram att eleverna på mellan- och framför allt lågstadiet inte klarar av att följa fjärr- eller distansundervisning hemifrån. Dels ser man att det saknas digitala verktyg, eller att eleverna skulle bli beroende av i vilken mån det finns digitala verktyg i hemmet. Något som beskrivs som problematiskt ur ett likvärdighetsperspektiv. Dels att eleverna inte bedöms ha tillräckliga förutsättningar att kunna arbeta mer självständigt på det sätt man ser skulle krävas, eller bli mer direkt beroende av stöttning från föräldrar i undervisningen. Det finns dock lärare i alla stadier som bedömer att det skulle fungera med fjärr- eller distansundervisning för deras elever, åtminstone om vissa delar av

undervisningen kan bedrivas på plats i skolans lokaler. Här framförs att en rimlig tid för att i så fall ställa om undervisningsformen är en viktig förutsättning.

”Viktigt att vissa elevgrupper tillåts komma till skolan, men det stora flertalet klarar fjärrundervisningen bra. *Lärare grundskola 7–9*

Många för fram att elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd, liksom elever med någon form av social utsatthet, är särskilt utsatta och därför behöver prioriteras för närundervisning. Som tagits upp beskrivs det även återkommande hur undervisning i praktiska eller estetiska ämnen inte går att bedriva via fjärr eller distans på ett enkelt sätt, liksom svårigheter att genomföra praktiska moment. Vissa lärare framför att de ser det som för tidskrävande att genomföra dubbla planeringar vid kombinerad undervisning. Andra är väldigt positiva till möjligheterna att bedriva fjärr- eller distansundervisning, helt eller kombinerat med närundervisning. Vissa tror inte alls på denna undervisningsform, antingen för att de själva inte känner sig bekväma med den, till exempel på grund av erfarenheter av teknikstrul eller för att de helt enkelt tror att det kommer påverka elevernas utveckling och lärande negativt.

Bilaga 1 Undersökningens genomförande

Nedan beskrivs övergripande Skolverkets genomförande av undersökningen som ligger till grund för resultaten och analysen i denna rapport.

I rapporten redovisas resultaten av den enkätundersökning som Skolverket genomförde under perioden 28 januari – 3 februari 2021. Enkäten riktades till personal inom samtliga skolformer i skolväsendet samt i fritidshemmet. Syftet med undersökningen var att få en bred bild av vilka utmaningar, och relevanta åtgärder och prioriteringar för att hantera dessa, som personalen inom skolväsendet ser i relation till covid-19-pandemin under våren 2021. De svarande fick ta ställning till ett antal frågeområden och dels bedöma i vilken utsträckning området påverkas, dels beskriva de utmaningar samt relevanta åtgärder och prioriteringar som de ser framöver.¹⁶

Enkäten publicerades som ett öppet frågeformulär som fanns tillgängligt på Skolverkets webbplats under den aktuella perioden. Det innebär att enkäten bygger på ett självrekryterat urval. Sammanlagt genererade enkäten drygt 3 100 svar. Denna metod för att samla in svar medför flera betydande begränsningar i hur materialet kan analyseras, och vilka slutsatser som kan dras. Det är här viktigt att understryka att resultaten inte bygger på ett representativt urval, varför resultatet endast representerar de som besvarat enkäten och inte kan generaliseras för personalen i skolväsendet i stort. Det är mot denna bakgrund som rapporten inte redovisar några detaljerade svarsandelar, utan endast övergripande sammanställningar av svaren. Det bör också noteras att studien inte ger någon tillförlitlig bild av hur omfattande vissa utmaningar eller uppfattningar är inom skolväsendet. Information om och länk till enkäten skickades även ut via Skolverkets ordinarie nyhetsbrev och delades på sociala medier. Det är därför sannolikt att enkäten i högre utsträckning nått ut till personer som prenumererar på myndighetens nyhetsbrev, oftare besöker Skolverkets webbplats eller följer myndigheten på sociala medier.

Det finns också en risk att även andra grupper än de vi vill nå har besvarat enkäten. Att ställa frågor till ett självrekryterat urval av respondenter gör alltså dels att vi inte har kontroll över vilka som svarar på enkäterna, dels att vi saknar kunskap om vilka som inte svarar på Skolverkets frågor liksom om deras uppfattningar i dessa. Mot bakgrund av enkätens begränsningar kan resultaten endast tolkas som indikationer på vilken påverkan och vilka utmaningar som covid-19-pandemin medfört för skolväsendet samt vilka prioriteringar och åtgärder som ses som relevanta.

---

¹⁶ Den svarsskala som användes för frågor om påverkan i undersökningen var som regel en och samma i enkäten, i mycket stor utsträckning, i ganska stor utsträckning, i ganska liten utsträckning samt i mycket liten utsträckning/inte alls. Undantaget var de två sista områdena där svarsalternativen i stället var mycket goda, ganska goda, ganska dåliga och mycket dåliga. Det har även varit möjligt att ange, kan inte ta ställning.

Information om respondenterna

I tabellerna nedan redovisas vilka som besvarat enkäten. De svarande har fått besvara den fråga som utgör tabellens rubrik. Som framgår av tabell 1 är det främst personal i grundskolan, förskolan och gymnasieskolan som besvarat enkäten.

Tabell 1. Inom vilken skolform/verksamhet arbetar du huvudsakligen?

Skolform/verksamhet	Procent
Grundskola (inkl. specialskola och sameskola)	44,7%
Förskola	26,9%
Gymnasieskola	16,4%
Kommunal vuxenutbildning, gymnasial nivå	3,3%
Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi)	2,7%
Grundsärskola	2,0%
Förskoleklass	1,6%
Fritidshem	1,0%
Kommunal vuxenutbildning, grundläggande nivå	0,5%
Kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning	0,4%
Gymnasiesärskola	0,4%

Antal svar: 3153

De som besvarat enkäten har även fått ange vilken yrkesroll de har. Som framgår av tabell 2 är det mer än två tredjedelar som angett att de arbetar som lärare eller förskollärare. Drygt var tionde har angett rektor eller biträdande rektor. Bland dem som svarat annan yrkesroll var de vanligaste svaren studie- och yrkesvägledare eller administratör. Ett antal angav barnskötare, där det kan antas att flertalet annars återfinns inom kategorin annan pedagogisk personal. Ett mindre antal angav olika chefsbefattningar inom förvaltning eller ledning.

Tabell 2. Vilken är din yrkesroll?

Yrkesroll	Procent
Lärare/förskollärare	70,2%
Rektor/biträdande rektor	12,3%
Speciallärare/Specialpedagog	7,1%
Annan yrkesroll	6,5%
Annan pedagogisk personal	5,1%
Elevhälsopersonal	2,1%

Antal svar: 3153

De som svarat att de arbetade som lärare inom same-, special-, grundsär- eller grundskolan har även fått ange inom vilket stadie de huvudsakligen arbetar. Av tabell 3 framgår att drygt hälften här angav högstadiet.

Tabell 3. I vilket stadie undervisar du huvudsakligen?

Stadie	Procent
Högstadiet	50,9%
Mellanstadiet	28,5%
Lågstadiet	20,7%

Antal svar: 1054

De som svarat att de arbetar som lärare i dessa skolformer har även fått svara på i vilket eller vilka ämnen de undervisar. Här har de kunnat ange flera ämnen. I tabell 4 framgår att svenska är det ämne som flest, drygt hälften, angett. Därefter följer matematik, samhällsorienterande respektive naturorienterande ämnen samt engelska, som vart och ett ungefär två femtedelar angett.

Tabell 4. I vilka ämnen undervisar du?

Ämne	Procent
Svenska	50,5%
Matematik	42,7%
Samhällsorienterande ämnen	40,0%
Naturorienterande ämnen	38,3%
Engelska	36,3%
Teknik	28,5%
Svenska som andraspråk	20,6%
Bild	19,3%
Musik	10,7%
Moderna språk	8,1%
Idrott och hälsa	6,4%
Hem- och konsumentkunskap	5,9%
Slöjd	4,8%
Modersmål	1,2%
Annat ämne	1,1%
Rörelse och drama	0,9%
Undervisar i träningskolan	0,7%
Teckenspråk	0,5%
Samiska	0,3%

Antal svar: 1054

De som angett att de är lärare i gymnasieskolan har fått svara på frågan om vilket eller vilka program de undervisar på. Här har de kunnat ange flera program. I tabell 5 framgår att det program som flest angett är samhällsvetenskapsprogrammet, ungefär två femtedelar anger detta, följt av naturvetenskaps- respektive ekonomiprogrammet. De yrkesprogram som flest angett är barn- och fritidsprogrammet, vård- och omsorgsprogrammet samt fordons- och transportprogrammet.

Tabell 5. På vilket/vilka program undervisar du?

Program	Procent
Samhällsvetenskapsprogrammet	39,5%
Naturvetenskapsprogrammet	31,0%
Ekonomiprogrammet	26,7%
Teknikprogrammet	15,6%
Estetiska programmet	13,1%
Barn- och fritidsprogrammet	8,1%
Vård- och omsorgsprogrammet	7,6%
Fordons- och transportprogrammet	6,8%
Handels- och administrationsprogrammet	6,8%
El- och energiprogrammet	6,5%
Språkintrödn	6,5%
Hantverksprogrammet	6,0%

Program	Procent
Industri tekniska programmet	6,0%
Individuellt alternativ	6,0%
Bygg- och anläggningsprogrammet	5,8%
Naturbruksprogrammet	4,5%
Humanistiska programmet	3,8%
Hotell- och turismprogrammet	3,5%
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	3,5%
VVS- och fastighetsprogrammet	2,0%
Yrkesintroduktion	2,0%
Programinriktat val	1,8%

Antal svar: 397

De som angett att de är lärare i gymnasieskolan har även fått svara på om de huvudsakligen undervisar i yrkesämnena. Denna fråga har även ställts till dem som svarat att de undervisar på gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning. Som framgår av tabell 6 nedan var det bland dessa båda kategorier ungefär en fjärdedel som angav att de undervisade i yrkesämnena.

Tabell 6. Undervisar du huvudsakligen i yrkesämnena?

Yrkesämne	Procent
Ja	24,0%
Nej	76,0%

Antal svar: 459